

Kungsfågel

Allmän i grandominerad skog i hela landet utom längst i norr. Under senare år har den minskat kraftigt. Orsakerna till minskningen är inte närmare kända. Många kungsfåglar övervintrar och populationens storlek varierar med vinterns stränghet.

Rödlistestatus 2015: Sårbar (VU)

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 51 %

2001–2012: minskning 35 %

Fågeldirektivet: Nej

Häckningsperiod: 1 maj – 10 augusti

Ekologiska krav

Kungsfågeln är helt bunden till barrträd, främst granskog och granblandad skog. Den kan också häcka i grandungar omgivna av öppen mark. Helst väljer den bestånd med stora granar där det finns en komplex struktur, men förekommer även i yngre, täta granskogar. Reviren är små och i granskog kan det finnas upp till 50 par/100 hektar i lämpliga miljöer. Födan består av små insekter och spindlar, som plockas inne bland grenarna och bland barren i grentopparna.

Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Lämna 20 meter kantzon av gran och lövträd mot sumpskogar och myrar. Lämna 30 meter kantzon av gran och lövträd mot sjöar och större vattendrag. Lämna funktionella kantzoner av gran och lövträd mot bäckar.
- Undvik all förröjning inför slutavverkning.
- Behåll inslag av unggranar vid röjning och gallringsåtgärder i barrdominerade skogar, främst i större, sammanhängande skogspartier, eftersom kungsfågeln sannolikt är känslig för fragmentering.

I normalfallet kan ovanstående vara tillräcklig, då arten i regel har god bevarandestatus på lokal nivå. I andra fall visar bästa tillgängliga kunskap¹ att:

- Arten kräver ett ökat antal hänsynsträd (>30/ha). Det är i de flesta fall lämpligt att lämna hänsynsträd i grupper koncentrerade mot hyggeskanterna, snarare än jämnt utspridda på hyggenas öppna delar.



Foto: PGB P-G Bentz/sturnus.se

¹ Hur påverkas fåglar av hyggesbruk? Bö Söderström, Fauna och flora 1/2008

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

Skogsvårdslagen säger

- Behåll inslag av gran t.ex. när tall planteras på skogsmark som tidigare var grandominerad (SKSFS 7:7).
- Avstå från skogsbruk på hänsynskrävande miljöer, som t.ex. äldre skog på uddar och mot stränder, eller naturskogsrester (SKSFS 7:17).
- Lämna skyddszoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar, kulturmiljöer m.m. (SKSFS 7:21)

Indikator på skyddsvärd skog

I brist på forskning vet vi inte idag om kungsfågeln har signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer.

Regionala skillnader

Tätheten avtar gradvis i Norrland och särskilt i de inre delarna av Västerbottens och Norrbottens län. Skillnaderna är dock inte tillräckliga för att motivera en särskild hantering i dessa regioner.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten²

- Hyggesfritt skogsbruk är positivt för kungsfågeln eftersom den då kan finnas kvar i beståndet.
- Välj om möjligt att återbeskoga tidigare grandominerade bestånd med gran.

Lästips

Artfakta för kungsfågel. <http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/103015> ArtDatabankens webbplats,

Hur påverkas fåglar av hyggesbruk? Bö Söderström, Fauna och flora 1/2008

² Viktigaste tycker jag är att behålla den komplexa vegetationsstrukturen så långt som möjligt genom att behålla inslag av unggranar (SKSFS 7:7) vid röjning och gallringsåtgärder i barrdominerade skogar. Eftersom kungsfågeln verkar vara känslig mot skogsfragmentering är det viktigt att dessa åtgärder främst riktas mot större, sammanhängande skogspartier. (Bo Söderström)